C/2026/3231

2.7.2026

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora

Skupno sporočilo Evropskemu parlamentu, Evropskemu Svetu in Svetu – Ohranjanje miru – načrt za obrambno pripravljenost do leta 2030

(neobvezno zaprosilo)

JOIN (2025) 27 final

(C/2026/3231)

Poročevalec: **Christian MOOS**

Soporočevalec: **Christophe TYTGAT**

Svetovalka	Małgorzata DAROWSKA (za soporočevalca 1. kat.)
	Kristýna HELM (za I. sk.)
Sklep plenarne skupščine	18. 3. 2026
Pravna podlaga	člen 52(2) Poslovnika
Zaprosilo	14. 1. 2026
Pravna podlaga	člen 104 Pogodbe o delovanju Evropske unije
Pristojnost	posvetovalna komisija za spremembe v industriji
Datum sprejetja na seji posvetovalne komisije	10. 3. 2026
Datum sprejetja na plenarnem zasedanju	18. 3. 2026
Plenarno zasedanje št.	604
Rezultat glasovanja (za/proti/vzdržani)	201/4/15

1. Sklepi in priporočila

1.1 V času, ko se je v Evropo vrnila vojna in ko globalna rivalstva preoblikujejo svetovni red, se Evropski ekonomsko-socialni odbor (EESO) strinja s prizadevanji za oblikovanje obsežne evropske obrambne strategije. V skladu s skupno belo knjigo o *prihodnosti evropske obrambe – Pripravljenost 2030* podpira strategijo za unijo pripravljenosti in strategijo notranje varnosti za Evropsko unijo, izpostavlja pa tudi priporočila iz svojega mnenja o načrtu EU za preoblikovanje obrambne industrije (CCMI/256).

1.2 Verodostojna evropska obramba zahteva demokratično odgovornost in preglednost, vključno z javnim nadzorom nad pripravljenostjo in posledicami za industrijo. EESO podpira celovito evropsko obrambno strategijo, ki vojaško pripravljenost povezuje s civilno pripravljenostjo, socialno odpornostjo, diplomacijo, mednarodnim pravom ter spodbujanjem miru, demokracije in človekovih pravic. Obrambna pripravljenost ne bi smela pomeniti militarizacije, temveč krepitev obrambnih zmogljivosti na način, ki je združljiv s civilnim in demokratičnim nadzorom.

1.3 EESO ceni organizirano strukturo načrta, njegove cilje, časovnico in predvidene rezultate, obžaluje pa, da načrt ne zajema pomorske obrambe kot ključnega elementa obrambne pripravljenosti EU.

1.4 EESO pozdravlja opredelitev prednostnih področij zmogljivosti, vendar obžaluje, da so nekatere zmogljivosti odložene ali omejene, ko gre za Ukrajino.

1.5 Evropa mora biti ciljno in natančno pripravljena na obrambo; v ospredju morajo biti obveščevalne zmogljivosti, kibernetska obramba, logistika, mobilnost, zračna, vesoljska, pomorska, kopenska in protiraketna obramba ter zaščita kritične infrastrukture, tudi železnic in pristanišč.

1.6 EESO poziva EU, naj odpravi razdrobljenost, okrepi in racionalizira evropsko obrambno tehnološko-industrijsko bazo (EDTIB), poglobi sodelovanje, spodbuja skupno javno naročanje, zmanjša odvisnost od tujine, tudi od energetskih virov, ter poskrbi za odporne dobavne verige, tudi za oskrbo z gorivi, da bi okrepila strateško avtonomijo Evrope.

1.7 EESO svari pred nacionalnim protekcionizmom v javnih naročilih za obrambo. Skupno javno naročanje, v najboljšem primeru preko evropske platforme/agencije, je ključno za razvoj evropske obrambe in večjo interoperabilnost med državami članicami; enako ključen je skupen regulativni okvir za vojaško blago.

1.8 Prednost je treba dati rezultatom glede zmogljivosti, obenem pa poskrbeti za vključevanje, ki je potrebno za skupen občutek evropske odgovornosti. EESO poudarja, da je treba obravnavati aktualna pereča socialna vprašanja, ki spodkopavajo nujno socialno in regionalno kohezijo, saj bi lahko negativno vplivala na obrambno pripravljenost.

1.9 EESO poudarja, da morajo za javna in zasebna podjetja veljati enaki konkurenčni pogoji in da je treba ciljno podpreti mala in srednja podjetja z ustreznimi zmogljivostmi, poziva pa tudi k več spodbudam za vodilna tehnološka podjetja s srednjo tržno kapitalizacijo.

1.10 Da bi lahko do leta 2027 ustvarili resničen prostor vojaške mobilnosti EU, so potrebni usklajeni prometni, carinski in infrastrukturni predpisi. EESO poziva k merljivim kazalnikom uspešnosti in sistemu potrjevanja z enotno kontaktno točko, da bi se pospešilo čezmejno gibanje.

1.11 Več držav članic ponovno uvaja obvezno služenje vojaškega roka, zato EESO priporoča razpravo na ravni EU s civilno družbo o zahtevah vojaške in civilne obrambe.

1.12 EESO predlaga sprejetje evropskega pakta o obrambnih spretnostih, da bi si zagotovili usposobljeno delovno silo, in znova opozarja na pomen strogih delovnih standardov, ravnovesja med regijami, vključenosti socialnih partnerjev v industrijsko preobrazbo in zaščite pravic delavcev. Podpira prepoved zniževanja standardov na področju pravic delavcev ter vključevanje socialnih partnerjev v nujno industrijsko preobrazbo s socialnim dialogom in kolektivnimi pogajanji.

1.13 EESO poziva, naj se gospodarsko in industrijsko povezovanje na področju obrambe razvija vzporedno s političnim in vojaškim povezovanjem, pri čemer je treba izkoristiti vse možnosti Lizbonske pogodbe.

2. **Splošne ugotovitve**

2.1 EESO podpira celovito evropsko obrambno strategijo, ki vojaško pripravljenost povezuje s civilno pripravljenostjo, socialno odpornostjo, diplomacijo, mednarodnim pravom ter spodbujanjem miru, demokracije in človekovih pravic ([1]). V tem okviru in v skladu s skupno belo knjigo o *prihodnosti evropske obrambe – Pripravljenost 2030* podpira strategijo za unijo pripravljenosti ([2]) in strategijo notranje varnosti za Evropsko unijo ([3]). Opozarja tudi na priporočila iz svojega mnenja o načrtu EU za preoblikovanje obrambne industrije (CCMI/256), ki je tesno povezano s tem mnenjem in v katerem je preučil, kako industrijska preobrazba podpira obrambno pripravljenost.

([1]) UL C, C/2025/5162, 28.10.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/5162/oj.
([2]) Strategija EU za Unijo pripravljenosti za preprečevanje nastajajočih groženj in kriz ter odzivanje nanje.
([3]) EUR-Lex – 52025DC0148 – SL – EUR-Lex.

2.2 EESO ceni strukturo načrta, njegove pregledne cilje, časovnico in predvidene rezultate ter vključitev dejavnosti oboroženih sil držav članic EU v načrt. Vendar načrt ni dovolj jasen glede upravljanja in razdelitve pristojnosti med ključnimi akterji, vključno z Evropsko komisijo, Evropsko obrambno agencijo in državami članicami, ter Natom. Zato se stebri obrambne pripravljenosti med seboj tudi prekrivajo. Za skladne ukrepe sta potrebna jasna odgovornost in upravljanje.

2.3 EESO ugotavlja, da se v načrtu priznavata suverenost držav članic na področju nacionalne varnosti in obrambe ter njihova odgovornost za določanje ciljev glede zmogljivosti, da bi bile oborožene sile pripravljene na strateške in vojaške naloge. Vendar je po mnenju EESO pomembno tudi, da se izboljša usklajevanje med državami članicami in določijo splošni evropski cilji z jasnimi ukrepi ter merljivimi vmesnimi cilji.

2.4 Ker ima 27 držav članic EU več kot 178 oborožitvenih sistemov (za razliko od ZDA, ki jih imajo 30) in se več kot 80 % javnih naročil izvede na državni ravni, evropski obrambni proizvodi niso ne standardizirani ne interoperabilni, to pa povzroča podvajanje, neučinkovitost in visoke stroške. Razdrobljenost evropske industrije spodkopava obrambno pripravljenost EU. Izkušnje z vojno v Ukrajini kažejo, kako pomembni so centralizirani nakupi in centralizirano upravljanje zmogljivosti. EESO podpira poziv v načrtu k bolj usklajenemu naročanju vojaške opreme, vključno s skupnimi javnimi naročili, in se zavzema za ustrezne rešitve, s katerimi bi preprečili razdrobljenost in ozka grla.

2.5 EESO poudarja, da je treba okrepiti in optimizirati EDTIB, zmanjšati razdrobljenost in podvajanje, poglobiti sodelovanje in združevanje, spodbujati skupna javna naročila, čim bolj zmanjšati odvisnost od tujine, kupovati evropske proizvode, tudi z evropskim sistemom preferencialov na varnostno občutljivih področjih, kot je obramba, ter poskrbeti za odporne dobavne verige, da bi okrepili strateško avtonomijo in odpornost Evrope ter optimizirali rabo virov ([4]).

2.6 EESO poudarja, da je unija kapitalskih trgov ključna za uresničitev ciljev EU glede strateške avtonomije in obrambne pripravljenosti.

2.7 EESO poudarja, da je treba ciljno podpreti mala in srednja podjetja z ustreznimi zmogljivostmi ter uvesti učinkovitejše spodbude za inovativna podjetja, ki so sposobna organizirati vrednostne verige ter povezati zagonska podjetja in akademske kroge. Vse javne naložbe in javna naročila morajo biti socialno pogojena, da bi industrijo bolj spodbudili k naložbam v izpopolnjevanje, preusposabljanje, kakovostna delovna mesta in zaposlovanje delavcev za pravični prehod.

2.8 EESO potrjuje, da je prepoved zniževanja standardov na področju pravic delavcev, socialnega dialoga in kolektivnih pogajanj odločilna za uspešno preobrazbo evropske obrambne industrije.

2.9 EESO opozarja, da je poleg poenostavljenih postopkov in pravičnega dostopa do financiranja pomemben tudi regionalni razvoj, vključno z boljšo uporabo Kohezijskega sklada za posodobitev infrastrukture z dvojno rabo.

2.10 Evropska obrambna pripravljenost mora biti usmerjena v zmogljivosti za natančne napade, obveščevalne zmogljivosti, kibernetsko obrambo, logistiko, zračno, vesoljsko, pomorsko, kopensko in protiraketno obrambo ter zaščito kritične infrastrukture, vključno z železnicami in pristanišči, poleg tega pa je treba okrepiti povezave med pristanišči in zaledjem. Ti cilji povečujejo učinek odvračanja, hkrati pa omejujejo stranska tveganja in krepijo odpornost.

2.11 EESO pozdravlja opredelitev ključnih korakov in mejnikov, med njimi začetnih prednostnih področij zmogljivosti, obžaluje pa, da so države članice nekatere od teh zmogljivosti – čeprav so že na voljo – odložile ali omejile, ko gre za Ukrajino, zaradi česar je evropska podpora manj učinkovita.

([4]) UL C, C/2025/2013, 30.4.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/2013/oj; UL C, C/2024/4663, 9.8.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/4663/oj; UL C, C/2024/4662, 9.8.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/4662/oj; UL C 486, 21.12.2022, str. 168; UL C 129, 11.4.2018, str. 51; UL C 288, 31.8.2017, str. 62.

2.12 Odvisnost od kritičnih surovin, tudi energetskih virov, je vse večja strateška grožnja. Obrambna pripravljenost je zato odvisna tudi od tega, ali nam bo uspelo z diverzificiranimi, zanesljivimi dobavnimi verigami ter predelovalnimi zmogljivostmi, ki se nahajajo v EU (kot v primeru biogoriv iz trajnostne domače biomase), v Evropi poskrbeti za industrijsko odpornost in odpornost na področju virov ([5]).

3. **Načrt za obrambno pripravljenost do leta 2030: ocena in priporočila**

3.1 EESO pozdravlja, da so industrijska in inovacijska politika, politika javnih naročil ter politika na področju mobilnosti v načrtu združene v skladen načrt za obrambno pripravljenost Evrope do leta 2030, vključno z vseevropskimi vodilnimi projekti, vzpostavitvijo prostora vojaške mobilnosti po vsej EU do leta 2027 ter povezavami s finančno arhitekturo načrta ReArm Europe.

3.2 EESO svari pred nacionalnim protekcionizmom v javnih naročilih za obrambo in poziva k iskanju rešitev. Posledice zaščite domače industrije pred pošteno evropsko konkurenco so neučinkovitost, podvajanje in višji stroški. Protekcionizem drobi trge, povzroča podvajanje, duši inovacije, spodkopava zaupanje med državami članicami in lahko ovira interoperabilnost.

3.3 Industrija nujno potrebuje jasna navodila za sodelovanje pri skupnem javnem naročanju, zlasti v zvezi z davčnimi vprašanji, kot je oprostitev DDV na podlagi člena 20 uredbe SAFE (instrument za varnostne ukrepe za Evropo). Te smernice bi bilo treba dosledno upoštevati v veljavnem okviru za javna naročila za obrambo in varnost, vključno z Direktivo 2009/81/ES ([6]), pa tudi v pravilih EU o upravičenosti stroškov sestavnih delov in podsistemov. Večja preglednost bo podjetjem omogočila učinkoviteje načrtovati proizvodnjo in naložbe. Ključna je tudi pojasnitev pravil o državni pomoči za javno financirane naložbe.

3.4 V 5. poglavju načrta je upravičeno poudarjeno, da je treba odpraviti vrzeli v zmogljivostih in okrepiti konkurenčnost Evrope, pri čemer sta za pripravljenost nujni hitrost in učinkovitost. Prednost je treba dati rezultatom glede zmogljivosti, obenem pa poskrbeti za vključevanje, ki je potrebno za učinkovito skupno obrambno, strateško avtonomijo in skupen občutek evropske odgovornosti.

3.5 EESO poziva k vzpostavitvi pravega enotnega trga za obrambno opremo, ki bi temeljil na preglednosti in skupnih standardih, javnim in zasebnim podjetjem pa bi ponujal enake konkurenčne pogoje.

3.6 Načrt upravičeno vsebuje poziv k usklajenim naložbam, širitvi industrije in večji operativni pripravljenosti. Toda to ni nič novega: EESO že dolgo opozarja, da je evropska obramba še vedno razdrobljena ([7]). Pobude, kot je instrument za okrepitev evropske obrambne industrije s skupnimi javnimi naročili (EDIRPA), so pomembni pilotni ukrepi, vendar ostajajo začasne in preveč omejene tako glede financiranja kot institucionalnega obsega. Če želi EU doseči cilj, v skladu s katerim naj bi bilo 40 % javnih naročil do leta 2027 skupnih, potrebuje stalno platformo/agencijo za javna naročila, ki bi usklajevala, standardizirala in razširjala nakupe.

3.7 Takšna platforma/agencija bi lahko ustvarila ekonomijo obsega in povečala preglednost, mala in srednja podjetja pa bi se podprla z digitalnimi javnimi razpisi. Platforma ne bi smela delovati kot „bruseljski kupec“, temveč kot sodelovalno središče. (Javna naročila cepiv med pandemijo COVID-19 bi lahko služila za zgled.) Podlago dajejo EDIRPA, EDF (Evropski obrambni sklad) in EDA (Evropska obrambna agencija), vendar pravno utemeljena in ustrezno financirana platforma s skupnim upravljanjem ostaja manjkajoč institucionalni člen za trajno skupno javno naročanje.

3.8 Cilj o 40-odstotnem skupnem javnem naročanju, kot je zastavljen v načrtu, je ambiciozen in obenem nujen. EESO priporoča vmesne cilje (25 % do leta 2026), pregledno poročanje ter pristop z odprto arhitekturo, pri katerem se uporabljajo skupni, opredeljeni tehnični standardi in vmesniki, ki jamčijo za interoperabilnost in preprečujejo vezanost na posamezne ponudnike.

([5]) UL C 349, 29.9.2023, str. 142; UL C, C/2023/857, 8.12.2023, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2023/857/oj.

([6]) Direktiva 2009/81/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 13. julija 2009 o usklajevanju postopkov za oddajo nekaterih naročil gradenj, blaga in storitev, ki jih oddajo naročniki na področju obrambe in varnosti, ter spremembi direktiv 2004/17/ES in 2004/18/ES (UL L 216, 20.8.2009, str. 76, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2009/81/oj).

([7]) EUR-Lex – 52025DC0148 – SL – EUR-Lex.

3.9 EESO se seznanja z ambicioznimi vodilnimi programi, kot so evropska pobuda za obrambo pred droni, varovanje vzhodnega krila, evropski zračni in vesoljski ščit ter omrežje koridorjev za vojaško mobilnost, in poziva k jasno določenim ureditvam upravljanja.

3.10 Vojaška mobilnost je ključna za evropsko varnost in obrambo, tudi za podporo EU Ukrajini. Da bi do leta 2027 vzpostavili popolnoma povezano območje vojaške mobilnosti EU, je potreben usklajen prometni okvir z enotnimi postopki, standardiziranimi carinskimi deklaracijami in okrepljenimi zmogljivostmi z dvojno rabo. Zanesljiva infrastruktura za oskrbo s tekočimi gorivi je nepogrešljiva za vojaško mobilnost. Energetska infrastruktura, ki bi morala čim prej postati popolnoma trajnostna, je pomembna za obrambno pripravljenost in dvojno rabo. Ključni so boljša usklajenost med civilnimi in vojaškimi oblastmi, interoperabilna infrastruktura ter jasni kazalniki uspešnosti. Ker je 95 % naložb namenjenih za zmogljivosti z dvojno rabo, EESO podpira sistem potrjevanja z enotno kontaktno točko, da se pospeši čezmejno gibanje. Kadar gre za javno infrastrukturo, je treba vključiti socialne partnerje. Pomorska obramba je sestavni del obrambne in vojaške mobilnosti. EESO predlaga, da se v načrt vključi pomorska obramba kot bistveni element obrambne pripravljenosti EU, in poudarja, da je treba pristanišča dodati na seznam kritične infrastrukture, ki jo je treba zaščititi. Poziva k celovitemu vključevanju socialnih partnerjev v vse postopke morebitne revizije sedanjih uredb o vojaški mobilnosti, kadar te vplivajo tudi na delavce v civilnem sektorju.

3.11 Za premike enot in opreme v velikem obsegu so potrebne obsežne, lahko dostopne zmogljivosti z dvojno rabo, zlasti tirna vozila. EESO zato podpira združevanje namenskih virov in Komisijo poziva, naj uporabi ciljne finančne programe za konsolidacijo in obnovo voznih parkov. Poudarja še, da je treba večja pristanišča EU veliko bolj povezati z železniškim omrežjem, saj je to še vedno šibka točka logistične verige.

3.12 Načrt ReArm Europe bi moral vključevati jamstva Evropske investicijske banke (EIB) in Evropskega investicijskega sklada (EIF) ter vnaprejšnje dogovore o nabavi in instrumente delitve tveganja za širitev industrijskih zmogljivosti. Za projekte z dokazano evropsko dodano vrednostjo in pozitivnim vplivom na zaposlovanje je treba uporabljati postopek hitre odobritve državne pomoči ([8]). EESO na splošno priporoča okrepitev vloge skupine EIB pri preoblikovanju tehnološke in industrijske baze evropske obrambe ter poudarja prispevek kapitalskega instrumenta za obrambo, ki se uporablja v okviru Evropskega investicijskega sklada pri mobilizaciji lastniškega financiranja za evropska obrambna podjetja in podjetja v sektorju dvojne rabe.

3.13 Evropa bi morala razviti vozlišča za inovacije na področju obrambe in infrastrukturo za testiranje, spodbujati javna naročila, ki bodo usmerjena v reševanje izzivov in usklajena z vodilnimi projekti, ter upoštevati ukrajinsko strokovno znanje o dronih, raketah ter kibernetskih in logističnih tehnologijah, na podlagi okvirov in standardov za skupno uporabo intelektualne lastnine, ki bi temeljili na evropskih vrednotah.

3.14 Evropa se spoprijema z večplastno krizo. Obenem sta ključnega pomena strateška jasnost in hitra odprava trenutnih vrzeli v zmogljivostih, zlasti za še nadaljnjo podporo Ukrajini. Spremljati ju mora ciljno usmerjen načrt z nujnimi prednostnimi nalogami in perspektivo „360 stopinj“.

4. **Razsežnost civilne družbe v obrambni pripravljenosti**

4.1 EESO priznava vrednost tehnologije in infrastrukture z dvojno rabo ter poziva k posebnim operativnim ureditvam, ki bi tudi civilni družbi omogočile koristi od večjih obrambnih zmogljivosti in večje obrambne pripravljenosti.

4.2 Dodatni obrambni izdatki ne smejo škoditi socialnemu pravnemu redu EU in njenih držav članic; glede na to, da 100 milijonov državljanov EU živi v revščini ali jih ta ogroža, je tudi socialna kohezija pomemben element odpornosti naše družbe.

([8]) UL C, C/2025/2013, 30.4.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/2013/oj.

4.3 Več držav članic ponovno uvaja obvezno služenje vojaškega roka. EESO zato priporoča razpravo na ravni EU s civilno družbo o zahtevah vojaške in civilne obrambe. Razpravo bi lahko povezali s kampanjo, ki jo načrtuje Evropska komisija v povezavi z Münchensko varnostno konferenco z naslovom *Protect What Matters. Together* (Skupaj zaščitimo, kar je pomembno).

4.4 EESO poziva k evropskemu vsedružbenemu pristopu k vojaški in civilni odpornosti ter poudarja, kako pomembni so zavezanost civilne družbe, izobraževanje, vseživljenjsko učenje in državljanska udeležba ([9]). Državljani morajo imeti občutek, da so dejavni udeleženci v obrambnem ekosistemu, bodisi v vojaškem bodisi v civilnem kontekstu.

4.5 Prostovoljne organizacije so še vedno ključnega pomena za odzivanje na krize in za kohezijo. Priznati jih je treba kot partnerje pri prvem odzivu ter jim ponuditi stabilno financiranje, usposabljanje in pravni status. Javne storitve so hrbtenica infrastrukture, kontinuitete, mobilnosti in demokratične odpornosti. Naložbe, interoperabilnost in zaščita zaposlenih so osrednjega pomena za obrambno pripravljenost.

4.6 Pravice vojakov se v EU močno razlikujejo. Resnična operativnost zahteva določeno raven usklajevanja; v skladu z vrednotami EU je naloga vojakov varovanje in obramba. V času miru bi morali imeti tudi pravico do zbiranja, socialnega dialoga in zastopanosti, zdravja, varnosti, zaščite družine, izobraževanja in etike, ki upošteva prednostni pomen civilnega prebivalstva in humanitarno pravo, ter dostop do pravičnih delovnih pogojev, poklicne mobilnosti in podpore pri prehodu.

4.7 V načrtovanje pripravljenosti morajo biti vključeni partnerji iz civilne družbe. Strukturiran dialog med oblastmi in državljani povečuje zaupanje, legitimnost in skupno odgovornost ([10]).

4.8 Formalno izobraževanje in priložnostno učenje, državljanska vzgoja in trajnostno financiranje za akterje civilne družbe so nujni za odpornost družbe ter za boj proti dezinformacijam in manipulacijam. So ključnega pomena za gradnjo evropske identitete, ki temelji na miru, služenju in solidarnosti. Glede na nov pojav kognitivnega vojskovanja bi moral biti poudarek na hitrem učenju, stalnem razvoju kognitivnih spretnosti in učinkoviti uporabi umetne inteligence za boj proti polarizaciji in dezinformacijam, da bi se okrepila odpornost družbe ter zaščitile vojaške in strateške prednosti.

4.9 Odporna Evropa mora tehnološke zmogljivosti združiti s socialno kohezijo. EESO predlaga evropski pakt o obrambnih spretnostih, stroge delovne standarde, medsektorsko mobilnost, ravnovesje med regijami, vključenosti socialnih partnerjev v industrijsko preobrazbo in spoštovanje pravic delavcev. Podpira tudi uvedbo pilotnega projekta jamstva za spretnosti na podlagi pospešenega uvajanja in skrbnega spremljanja mikrodokazil ter individualnih učnih računov, da bi pridobili vsestransko in odporno delovno silo v sektorju obrambe.

4.10 O demokratični odgovornosti se ni mogoče pogajati. EESO predlaga javno preglednico za spremljanje javnih naročil, inovacij in vplivov na zaposlovanje, ki bi jo bilo treba vključiti v letno poročilo o obrambni pripravljenosti; predlaga tudi letne ocene konkurence ter malih in srednjih podjetij in nadaljevanje ukrepov za nadzor orožja in preglednost z namenom spodbujanja stabilnosti.

4.11 Evropa mora graditi obrambne zmogljivosti za varstvo miru brez militarizacije in za odvračanje brez dominacije, zmogljivosti, ki nas bodo združile in ne razdelile. Verodostojne obrambne zmogljivosti, skladna industrijska baza, živahna civilna družba, aktivni državljani in demokratični nadzor so ščit svobodne in mirne Evrope.

([9]) UL C, C/2026/42, 16.1.2026, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2026/42/oj.
([10]) UL C, C/2025/2957, 16.6.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/2957/oj; UL C, C/2024/2481, 23.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/2481/oj.

5. **Usklajevanje ambicij z možnostmi**

5.1 EESO poudarja, da mora evropska obrambna politika ostati ambiciozna, vendar realistična, s poudarkom na tem, kar je dosegljivo v naslednjem desetletju. Nobena pobuda EU na področju obrambe ali varnosti ne sme biti v škodo družbenega napredka, pravic delavcev ali delovnih pogojev. Proizvodne zmogljivosti v evropski obrambni industriji bo mogoče uspešno povečati le, če bo to podprto s skladno industrijsko strategijo, saj mora EU vlagati v celotno vrednostno verigo. Nedavne napovedi o obsežnih naložbah je treba preoblikovati v dolgoročna naročila podjetij.

5.2 Prav tako je ključnega pomena enoten regulativni okvir za vojaško blago, ki bi temeljil na skupnih standardih, medsebojnem priznavanju in poenostavljenih postopkih, ki bodo pospeševali razvoj, certificiranje in uvajanje. Zakonodaja mora omogočati zmogljivosti, ne pa jih ovirati.

5.3 EESO ugotavlja, da v načrtu ni poudarjena potreba po upravičenosti dobaviteljev in proizvodov, kot se zahteva v členu 16 uredbe SAFE ali v uredbi EDIP. Z opustitvijo tega bi se lahko med izvajanjem znižali standardi glede kvalifikacij, tudi pri vodilnih projektih. Ker so pobude na področju obrambe občutljive narave, bi bilo treba v načrtu izrecno ponovno potrditi spoštovanje zahtev glede upravičenosti in zanesljivosti dobave, da bi bilo to usklajeno z veljavnimi predpisi in bi se ohranili visoki standardi.

5.4 EESO priznava, da se je geopolitično okolje korenito spremenilo, zato poziva h gospodarskemu in industrijskemu povezovanju na področju obrambe, ki ga je treba pospeševati vzporedno s političnim in vojaškim povezovanjem. Za to bo treba v celoti izkoristiti možnosti Lizbonske pogodbe, vključno z uveljavljanjem klavzule o vzajemni obrambi v praksi v skladu s členom 42(7) PEU, in okrepiti Vojaški štab Evropske unije, da bo ta klavzula dobila pravi pomen. Poleg tega bo treba ustanoviti Svet ministrov za obrambo, da bi podprli skupen razvoj zmogljivosti in vzpostavili učinkovito evropsko obrambno unijo, EU pa omogočili, da deluje kot steber stabilnosti v večpolarnem svetu.

5.5 EESO meni, da je hitro odločanje ključno za obrambno pripravljenost. Zato znova poudarja, da je treba – poleg čim boljše obrambne industrijske baze – opustiti soglasno odločanje v zunanji in varnostni politiki. Seznanjen je z resolucijo Evropskega parlamenta z dne 22. oktobra 2025 ([11]), ki med drugim obravnava tudi to pomembno vprašanje, in opozarja na ugotovitve iz enega svojih prejšnjih mnenj ([12]), v katerem navaja dve možni začasni rešitvi za dosego tega cilja:

— začasna poskusna faza glasovanja s kvalificirano večino ali veliko kvalificirano večino (tj. višji pragi za kvalificirano večino) ali

— večja uporaba člena 44 PEU, da bi omogočili sodelovanje med državami članicami, ki so pripravljene storiti korak naprej in imajo ustrezne zmogljivosti na področju skupne varnostne in obrambne politike, in sicer na podlagi prenosa pooblastil, ki bi ga sprejel Svet.

V Bruslju, 18. marca 2026

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Séamus BOLAND

([11]) Evropski parlament, sprejeta besedila 2024–2029.
([12]) UL C 140, 21.4.2023, str. 20.